

וטעם כפל – "כי מחה אמחה" – אולי רמז לנו זמנים שימחה בהם. אחד בימי שאול וכנגדו אמר "מחה", שני בימי מרדכי וכנגדו אמר "אמחה" ואחת לעתיד וכנגדו אמר "מתחת השמים".
(רבי חיים בן עטר ב"אור החיים", שמות י"ז, ט"ז)

1234567

"לא השם שלם ולא הכסא שלם"

נראה דשם – היינו שם הויה וכסא הוא שם אדנות, שהוא מרכבה והיכל לשם הוי' וכמו שכתוב בספרי "שערי אורה" וכנגד זה בפורים תיקנו מצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים, כי בזה"ק נאמר "ויעש דוד שם" – מאן עביד שמא קודשא, מאן דיהיב צדקה לאביוני" (מי עושה את השם קדוש זה שנותן צדקה לעניים) וזה כנגד שם הוי' ומשלוח מנות – להרבות שלום בישראל. וכנסת ישראל – הוא שם אדנות.

(רבי אריה צבי פרומר מקו"יגלוב וראש ישיבת חכמי לובלין בספר שהופיע
זה עתה "ארץ צבי" על מועדים)

ב' באדר רבי ישראל אלטר מגור בעל בית ישראל

יום פטירתו: ב' באדר תשל"ז

1234567

שנים עברו מאז הסתלקותו של המאור הגדול, רבי ישראל אלטר מגור זצ"ל. נדמה שלאחר שנים כבר יש פרספקטיבה מתאימה להערכת דמותו, אבל, משום מה, הדמעות חונקות את הלב, העינים מצטטפות דמע והיד רוטטת. יחיד במינו. אב לכולם – לא רק לחסידים מובהקים. גם אלה שהתרחקו מן החסידות הצרופה, גם אלה שלא דקדקו בדקדוקי חסידים – מצאו אצלו קן חם, לב רגש, אוזן קשבת. בזהר הקדוש נאמר: "אתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא". דרכו של משה רבנו היתה ש"ידע להלוך כנגד כל אחד ואחד". זו היתה דרכו.

רבי ישראל – בעל שם טוב בדורנו

אגדה חסידית מספרת: כשנסתלק רבי אלימלך מליז'נסק, הוא הוריש את כחו לארבעה מגדולי תלמידיו. כח העינים ל"חווה" מלובלין, כח הפה לרבי אברהם יהושע מאפטא, כח הלב למגיד מקו"יניץ, כח המוח לרבי מנחם מנדל מרימנוב. חסידים היו מפרשים: כח העינים – היינו רוח הקודש המפורסמת של "החווה" שבעיניו היה משקיף אל מעבר לזמן ולמקום. כך הבנו, עד שראינו את עיניו של בעל ה"בית ישראל" הרבה – הרבה יותר מזה. לא רק עינים חזות מרחקים, אלא גם עין החודרת אל תוך-תוכך. כמה אימה היתה בנו, שעה שהיה מחדיר את עיניו. כמה אימה וכמה חום. כמה פחד וכמה אהבה, איזו מזיגה נפלאה של כוחות הפוכים. אש ומים, "אש מתלקחת בתוך הברד" – תרתי דסתרי, המתמזגים להדידי בדרך שמיימית, מופלאה.

עליכן לא הערכה תאמר. קטונו מדי מלהביע דברי הערכה. כמה מתאימים הם הדברים לגביו – מה שאמר רבי אהרן וולדן, בעל שם הגדולים החדש, על רבי מנחם מנדל מקוצק: "רבינו הקדוש, מי יעצור כח להגיד דרכו בקודש, מי ימלל קדושתו ופרישותו, ומי יכול לספר צדקתו וחסידותו, אשר תורתו וחכמתו ורוח קדושתו היה הפלא ופלא, וכי גם שרי התורה וגאוני ישראל מול פני המנורה הטהורה במלים יעצרו אף כי אותי הדייט, זעירא דמן חבריא, כי לו דומיה תהלה, כי מלאך ה' צבאות הוא".
נסתפק, איפוא, בספורים קצרים מחייו, ספורים המשקפים בבואה דבבואה של האור הגדול שהיה אתנו.

★

השתתפתי פעם במשלחת של רבנים חשובים. הרבי בקשנו לשבת. כל הרבנים ישבו, אבל אלה שהיו קשורים בחסידות גור, נשארו לעמוד, כדרכם של חסידי גור בפני רבם.
ראש המשלחת, גאון נודע ביותר, החל בתירוץ קושיה חמורה על הירושלמי, בעיניני קדשים. שמע הרבי את הדברים. על אתר הוציא גמרא מהקמטר והראה לו שהתירוץ כבר הופיע במהרש"א. אותו גאון "התנצל", בישיבות ליטא לא התעמקנו כל כך במהרש"א.

★

סח לי הגאון רבי יעקב פינק זצ"ל, אב"ד חיפה, בשם הרב רבי ברוך שמעון סלומון, רבה הראשי של פתח תקוה, וראש ישיבת כפר אברהם, שפעם נכנס רבנו זצ"ל לביקור. שאלו רבינו: במה הנך עוסק? השיב לו רבי ברוך שמעון: במסכת זו, בדף זה, והיתה זו מסכת בסדר קדשים, שאינה שנויה גם בפי למדנים מובהקים. על המקום אמר לו רבינו את מה שנאמר בדף שצוין ע"י הרב סלומון, מילה במילה.

★

בקיאותו היתה בשטחים הרבה – לא רק בש"ס ובפוסקים. בכך ובכך לא התגדר מעולם. איש

למדנותו

ממקורביו לא ידע שהרבי השאיר אחריו כתבים, שמהם נדפסו סידרת ספריו על התורה בשם "בית ישראל". פעם הבאתי לו ספר משל עצמי. לאחר שעיין בו, אמר לי: שכחת להשתמש בקונטרס מסוים, בלתי מצוי לחלוטין. משהודיתי שלא ידעתי עליו, טרח כחצי-שעה, עד שמצא את הקונטרס בן ששת הדפים...

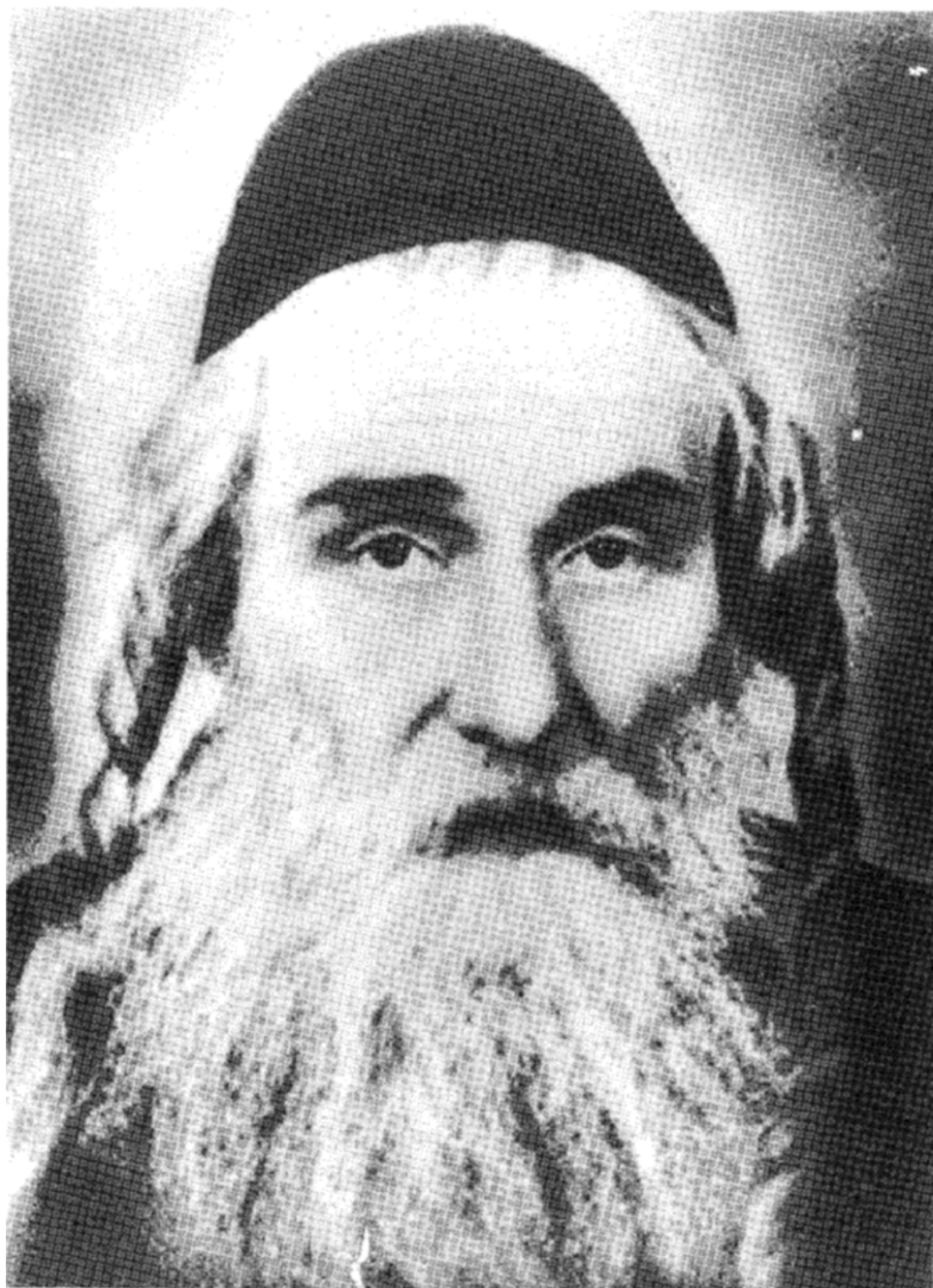
1234567

ספרים מופלאים

אין-סוף לספרים המופלאים המספרים על רבינו. כל שעשה בצניעות עשה. בדרך ביטול, בדרך של "מהיכי תיתי" ורק אחר זמן יכולת לראות את הפלא שבדברים. ספורי-מופת לא היו אהובים בגור. אדמו"ר שליט"א מגור, יב"ח, אמר פעם לאחר מראשי ישיבת חברון: "לעשות מופת – אינו חידוש. לעשות בן-אדם זה חידוש!" על כן ספורי-מופת מספרים מפה לאוזן ותמיד בתוספת: "אל תספר זאת בשמי!" הרי כמה ספרים מופלאים!

★

כשהתגייס בני לצה"ל, לחיל הצנחנים, ביקשתי את ברכתו של הרבי. ברכות הרבי, בדרך הליכותו, היו קצרות ביותר. "בחרבי ובקשתי – בצלותי ובבעותי!" קצר ומדיר כחץ מקשת. גם בברכותיו הקצרות, היו נוסחאות מיוחדות. חסידים מקורבים כבר ידעו לפי נוסח התשובה, אם יש תקוה למבקש ואם לאו. בדרך כלל: "לך לשלום, וה' יצליח את דרכיך". להפתעתי הגדולה בירך הרבי את הבן המתגייס

אוצר החכמה

רבי ישראל אלטר מגור

בסופרלטיבים בלתי רגילים. שוב ושוב חזר הרבי על ברכותיו. הייתי נרגש כולי. חשתי שיש כאן משהו שאיני יודע את פשרו. מבלי לדעת דבר נתתי "קידוש" בשבת שלאחר מכן. סמוך הייתי על ברכותיו של אותו צדיק. כשנסתיים הקורס של הצניחה, נתקל המצנח של בני במצנח אחר ובנס ניצל... עתה הבנתי.

אהבת ישראל

באחד מנסיעותי אל הרבי עם שניים מילדי – הקטן שבהם היה בן שבע. בעוברנו בערב שבת לקבלת "שלוש" בין מאות מקבלי "שלוש" ראה הרבי בעיני הבדולח שלו כי גם ילד קטן עמי. אל ה"שולחן" הבאתי רק את הגדול, כי חשבתי שאין זה ענין לילד קטן כזה. כשחילק הרבי את היין הוא זכר שעל הגבאי, ר' חנינא שיף, לקרוא בשמי עם שנים מילדי. השבתי שרק אחד אתי, אבל הרבי לא ויתר: היו שנים! משאמרתי כי הקטן איננו, אמר הרבי: אבל הוא היה צריך להיות כאן! כשמהרתי להביאו והרבי ראהו באמירת "שבוע טוב" – זרחו עיניו.

כל זאת תוך ניהול ה"שולחן" בזריזות הנפלאה של הרבי ותוך דאגה להמון החסידים. יש גם לזכור שאמירת "שלוש" של מאות החסידים אינה אורכת אלא כשנים-שלושה רגעים! כך היה שמור אצל הרבי אפילו ילד מילדי ישראל.

★

בגור, כידוע, אין לוקחים "פדיונות". בעל ה"שפת אמת" סירב לקבל כספים מהחסידים והתפרנס ממסחרה של אשתו, כשהיא מוזהרת באלפי אזהרות שלא להעלות את המחיר ושלא לקבל מחסידים, סכומים גדולים משווי הסחורה. לעתים, היה מצב של רעב בביתו. ענין ה"כוללות" של גור, נוסד רק בזמן מאוחר. רבינו היתה לו "עבודה" מיוחדת בחלוקת הכספים שקיבל. כספים של סתם חולקו למטרות מיוחדות ו"כספים של מעשר" למטרות אחרות ותמיד הקפיד לשאול על כך. פעם שלח שליחים מיוחדים לבני-ברק לר' שמחה בונים ארנסטר, מראשי אגודת ישראל וחסידי וויז'ניץ, כדי לשאול אם הכספים שהיה שולח לו, אחת לשנה, הם מכספי מעשר...

על חריפותו... פעם אחת בימי נעוריו, שמע אותו אביו בעל "אמרי אמת" כשהוא שואל איפה דוד הקטן – "דער קליינער דוד". אביו הק' העיר, כדרכו, בקיצור: נו, המכנה! היינו הרי יש בכך משום כינוי לאדם ורבינו הק' השיב על אתר: הרי נאמר בפסוק "ודוד זה הקטן"...

★

פעם אחרת כשנפגש הרבי זצ"ל עם האדמו"ר רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זצ"ל, שאהבה גדולה שררה ביניהם, אמר לו הרבי מוויז'ניץ: הרבי מגור! אהבתי אליך, מן התורה היא, שהרי נאמר, ואהבתם את "הגר!", עלינו לאהוב את הרבי מגור. על אתר השיב לו רבנו: להיפך, מן התורה נאמר שעלי לאהוב את הרבי מוויז'ניץ, שהרי לא נאמר ואהבתם את "גר", אלא את "הגר" – שם משפחתו של הרבי מוויז'ניץ. אגב, בין אדמו"רי וויז'ניץ לבין רבינו הקדוש שררה אהבה גדולה ביותר ומרבים היו לבקר זה אצל זה.

★

בעודנו ילד הבריק בחריפותו. פעם קפץ לתוך הסוכה של סבו בעל ה"שפת אמת". הסבא גער בו: הרי בסוכה קדושה אנו יושבים. השיב הילד מיד: הרי נאמר "תשבו כעין תדורו". מה שעושים בדירה, צריך לעשות בסוכה...

★

"מהשיטים ועד הגלגל" – אם מתחיל אדם לסטות מדרכו, סופו שהוא מתגלגל לגמרי...

★

כתב ד"ר יצחק רפאל, מי שהיה שר הדתות: "לעתים הייתי סר לבית מדרשו של האדמו"ר רבי ישראל מגור, בייחוד בימי הסליחות. בנוכחותו, כאשר קיבלנו ביחידות, כמעט ששתקני אלם, מרוב התפעלות ממבטו הקוצקאי החודר וממהירות תגובותיו" (בספרו "לא זכיתי באור מן ההפקר" ע' 334).

★

הלכתי פעם עם אורח מחו"ל. בדרכנו ראינו את הרבי. אמרתי לאורחי, לך לכוון הרבי ותחזור אלי. הלך האיש, אולם בעוברו ליד הרבי, נעץ בו הרבי מבט כזה, עד שאיבד עשתונותו. הלך הלאה, הלאה. עד שנאלצתי לרדוף אחיו ולהחזירו. נבהלתי – אמר לי – ממבט עיניו. אכן, מי אינו זוכר את ה"וגילו ברעדה", שעה שעמדנו לפניו.